

rière recevait un coup de pied que sa figure n'en dirait rien!

Ազատական ժողովրդոց դիւանագիտութիւնը, ինչպէս է Միացեալ Նահանգացը, անկեղծութեան և արդարասիրութեան բընադրոշմ ունի. իսկ բացարձակ Վեհապետութեան դիւանագիտութիւնը՝ որուն նողկալի օրինակը թուրքիան տուաւ միշտ, կատարեալ խաբերայութիւն և դաւաճանութիւն է:

Սոյն երկու տեսակ դիւանագիտութեանց երկու տիպար ախոյեաններ կը համարինք Փաւլուրն ու Պիզմարը:

Պիզմարի Նամակագրարիններու մէջ՝ իր խաբերայ նկարագրին վերաբերող շատ բացատրութիւններ կան: Ըստ իրեն, դիւանագիտութիւնը դրութիւն մ'է կեղծիքի և շքանշաններու, կամ արուեստ մ'է զուրիշները համոզելու թէ լեցուն զաղտներնեքու տեղեակ ենք, և համոզուած եւրենալ թէ ուրիշները գիտեն՝ չի գիտցածնին, Ֆրանսեֆորդէն գրած նամակներէն մէկուն մէջ կ'ըսէ. « Ինձ զրկեցէք ձեր զպրօցին վարժապետը կամ փողոցի հսկիչը, ես զանոնք լուալու, սանտրելու միջոցիս, հոս գտնուող դիւանագէտներուն պէս կարող դիւանագէտներ կը ձեռացնեմ: Հսկայական քայլեր կ'առնում, կարելի եղած բազմաթիւ խօսքերովս՝ բան չըսած ըլլալու մէջ»: Ուրիշ նամակի մը մէջ կը գրէ. « Ո՛չ ոք, և ոչ իսկ ռամկապետականներու ամենէն չարանին կրնայ երևակայել թէ ո՞րքան զատարկութիւն և ո՞րքան աւելորդաբանութիւն կայ Գիւանագիտութեան մէջ»: Դարձեալ ուրիշ նամակի մը մէջ Պիզմարը կը գրէ. « Փոքր Պետութեանց դիւանագէտներն ընդհանրապէս կեղծամով պուլպրկներ են, որոնք իրենց պաշտօնական դիմակը վար կ'առնուն երբ իրենցմէ հրաման կ'ուզած ծուխ վառել, իսկ երբ իրենցմէ ներքնասանկի... բանալին ուզած, իրենց խօսքերը կը կշռեն և շարժումները կը չափաւորեն»: Հոս ներքնասանկակ ըսելով Պիզմարը անգլիացւոց W. C. Կոչածը կը հասկնայ:

Փաւլով Փաւլուրին թէ ի՞նչ կը խորհէր

դիւանագիտաց մասին, կը բաւէ յիշել զանոնք արհամարհելուն սա ոճը որ գրով յայտնած էր մէկ բարեկամին.

— Ես անոնց հշմարտութիւնը կ'ըսեմ, և գիտեմ որ անոնք ինծի պիտի չի հաւատան:

Անտարակոյս եթէ այժմ Փաւլուր ողջ ըլլար, Վիլսոնի մէջ մարմնացած ռամկավարական զաղափարները ծափահարողներու առաջինը պիտի ըլլար, քանի որ իտալիոյ այդ մեծ նախարարը ամենամեծ ազատամիտն եղած է ստէպ կրկնելով, « Խորհրդարանի յոռեզոյնը նախընտրելի է՝ արքունի ամենափառաւոր նախասենեակէն »: Հոս նախասենեակ ըսելով Փաւլուր կ'ուզէ հասկցնել վեհապետական զաղտնի ժողովը:

Հ. Ն.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

ՏՂԱՅՈՑ

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՍԱՐՍԱՓԸ

✽ ✽

Շատ մը տղաք քնոյ միջոց յանկարծ սարսափահար ընդոստ կ'արթնան աօռալով, հչալով, երևակայութիւնը՝ իրենց մտքին առաջ կը ներկայացնէ պատկեր մը որ վախ կ'ազդէ իրենց ամբողջ մարմնոյն վրայ:

Այս դէպքը որ Հէս 1845-ին նկարագրած էր արդէն, մասնաւոր ուսումնասիրութեան նիւթ եղաւ վերջին տարիներու մէջ Վեստ, Սիտէյ Ռիկկէր, Շեթայէր, Տէպաքէր, Օրիվիէ և Պրատոն նշանաւոր բժիշկներուն կողմէն:

Պատճառագիտորին (Etiologia). — Գիշերային սարսափը նշանակելի է սովորաբար երկրորդ մանկութեան առաջին տարիներուն մէջ. և կը հանդիպի աւելի

յաճախ այն ենթականերուն որոնք օժտուած են ջղային դիրազգացողութեամբ և մանաւանդ անոնց որոնք ժառանգական հակամիտութեան (predisposizione) մը ազդեցութեան տակ կը զանուխն (Olivier) և կամ եթէ ալքոլականներու զաւակներ են:

Հէն՝ զայն անցողական խնթութեան մէկ տեսակը կը նկատէ, սակայն գիշերային սարսափի ենթակայ եղող տղայոց մանկական տարիքի ուղեղային հիւանդութեանց չափազանց նուազութիւնը և ուրիշ տեսակ մտային խանգարումներու բացարձակ պակասը կը ջրեն Հէնի այս կարծիքը: Ըստ վեստի և Պուշլիի սարսափի գլխաւոր պատճառն է մարսողութեան խանգարումը որուն կ'օգնէ նաև պնդութիւնը:

Սիտնէյ, Ռինկէր և Տէպաքեր պատճառագիտական մասնաւոր կարեւորութիւն կու տան նաև սկզբնական և մանաւանդ աղետաց որդեւուն: Մինչդեռ Շթայնլիի համար ընդհակառակն այս պատճառները այն կարեւորութիւնը չունին ինչ որ իրենց վերաբերած է, որովհետև զիշերային սարսափը շատ անգամ առաջ եկած է առանց մարսողութեան զործարանաց անկանոնութեան, այլ այն տղայոց ուղեղային աստիկ յուզումէն որոնք կամ ջղային տեսակետով տկար են և կամ շատ փափուկ կազմուածք մ'ունին:

Չարհուրեցուցիչ պատմութիւններ շատ անգամ դիպուածաբար պատճառներ են գիշերային սարսափի:

Սաստիկ յոգնութեան և կամ երկար հիւանդութեան արդիւնք եղող տկարութիւնը, այն խանգարումները որոնք յայտնի կ'ըլլան սերմնահոտութեան և չափազանցութեան միջոց, կանաչարիւնութիւնը (chloro-anemia), արգանդախեղդ (isteria), վերնոտուութիւնը (epilepsia) (J. Simon), ջղազրգոյթիւնը (nevrastenia) (Braun), քրտինքնաշաշ (prurigo) և գիշազործութիւնը նմանապէս պատճառ կ'ըլլան գիշերային սարսափի՝ մասնաւորաբար երկրորդ մանկութեան վերջեր (Debaecker):

Նկարագրութիւն (Descrizione). — Գիշերային սարսափը տեղի կ'ունենայ ընդհանրապէս գիշերուան առաջին ժամերուն: Պատկէն մէկ կամ երեք ժամ վերջ տղան ընդոտ տ'արթննայ տագնապի աղաղակներ կ'արձակէ և իր ծնողքը կը կանչէ: Երբ զինք կը զանենք՝ ան նստած է իր անկողնոյն վրայ. ձեռքերով ինքզինքը պաշտպանելու դիւրբին մէջ, արցունքը ալքերուն, կ'աղբւսէ, օգնութիւն կը խնդրէ. իր արտայայտութիւնը ամենասաստիկ վայր մը կը նկարէ, նա անտեղեակ է ամէն անոր որ իր շուրջը կ'անցնի կը դառնայ. ոչ ոք չի ճանչնար, տարուած է ան երեւակայութեամբ մը որ զինք ահաբեկած է, շուն մը, կատու մը, սև մարդ մը, ուրուական մըն է որ կը տեսնէ իր անկողնոյն վրայ: Կարելի չէ համոզել զինքը. լացը և հեկեկանքը կը շարունակէ քաոորդ ժամ մը քսան վայրկեան, յետոյ կամաց կամաց կը հանդարտի կը սկսի ճանչնալ զինք շրջապատողները. կը խնդրէ որ զինք առանձին չմոզուի, լոյսը դուրս չի տանին, ու վերջապէս դարձեալ կը քնանայ խաղաղ և անդորր մինչև առաւօտ:

Շատ հազուադիւրէ որ նոյն գիշերուան մէջ սարսափը վերստին կրկնուի: Տագնապի վերջաւորութիւնը յաճախ նշանակելի է միջային առատ արտադրութեամբ մը: Յաջորդ օրը տղան ուրախ զուարթ է և եղածն ոչինչ չի յիշեր:

Երբեմն դէպքը կրնայ յաջորդ գիշերը դարձեալ կրկնուիլ, բայց ընդհանրապէս կրկնութիւնը առաւել կամ պակաս երկար ժամանակամիջոցի մը մէջ կը կատարուի: Գիշերային սարսափը միշտ միևնոյն սատակութեամբ չի յայտնուիր, երբեմն հազիւ քանի մը վայրկեան կը տեւէ, այն ատեն տղան յանկարծ մեծ նեղութեան մը ազդեցութեան տակ կ'արթննայ քանի մը անհասկանալի ճիչեր կ'արձակէ և ապա գրեթէ շուտով կը քնանայ. ընդհակառակն ուրիշ անգամ յուզումը կարող է երկարիլ նոյն իսկ մէկ ժամ:

Գիշերային սարսափի հակամիտումը կրնայ տեւել երբեմն երկար տարիներ և

միայն տարիքի յառաջացմամբ կ'անհետանայ:

Գուշակոյիս (Pronostica). — Գիշերային սարսափներն ընդհանրապէս ծանր չեն, և ո՛ր է ցաւալի հետեանք մը չեն թողուր: Սակայն վնաստ այնպէս կ'ենթադրէ որ անոնց յաճախակի կրկնութիւնը կրնայ կանխատեսել տալ ուղեղային ծանր հիւանդութիւն մը. ինչպէս նաև նկատել զայն իբր առաջին նշան վերնոտութեան (J. Simon), արգանդախտի և կամ խենթութեան (Debacker):

Խնամք (Cura). — Մասնաւորապէս առողջաբանական միջոցներով է որ պէտք է խնամել գիշերային սարսափի ենթակայ տղայը, պէտք է ջնալ կանոնաւորել աւանդն առնել, ուշ ատեն կերցնելու չէ տըղայոց: Եթէ դէպքերը յաճախ կրկնուին, քնանալէ առաջ պէտք է տղուն տալ ծաւակ բնակաւոյ (bromuro di potassio) և քիչ քանակութեամբ (dose) քլորալով (cloralio) պատրաստուած ըմպելի դեղը

որ հանդարտ ցուն մը կը բերէ (West), Ուլիլիէ նոյն նպատակին համար կը յանձնարարէ զալջ՝ ջրոյ բաղնիքը, յանձնարարելի է նմանապէս թմբիկի (օխլամուր) խաշած ջրով բաղնիքը:

Սակայն գիշերային սարսափը բուժելու ամենէն աւելի ազդու միջոցն է՝ մանուկներու օրօրոցէն իսկ վարժեցնել առանց լոյսի պառկելու և զգուշանալ մասնաւորապէս այն խօսակցութիւններէն որոնք կրնան յուզել տղայոց միտքը, մանաւանդ այն վայրկենին երբ պառկելու կ'երթան, ինչպէս նաև զանց ընելու է երեակայեալ և հարեկիչ հեքիաթները: Սակայն զփրադարար այս միջոցները արեւելքի մէջ աւանդն աւելի արդիւնաւորապէս զօրծածուածներն են տղայոց լացը դադրեցնելու և անկողնոյն մէջ լռիկ մնալից քնացնելու, առանց սակայն մայրեր նկատի առնելու բոլոր բարոյական ծանր հետեանքները, մինչդեռ մայրական սիրոյ բանաստեղծական երգերն են որ պէտք են օրօրել մանկիկին անուշ մրափը:

Մ. ԽԱՆՊԵՅԱՆ

ՄԻԱՄԵԱՅ ԴԱԴԱՐՈՒՄԸ ՄԵՐ ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ

ԵՒ

ՄԻԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՆԴԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Խտալիս յանուն արդարութեան և ազգաց ազատութեան անցնելով Դաշնակից պետութեանց շարքը, տեսանք, պատեալազմական չորս տարիներու ազգետալի ժամանակամիջոցին, թէ ինչպիսի կորուստով շողացաւ սուրբ և յարատեց իր յաղթանակներուն մէջ՝ ընդդէմ Աւստրիոյ Գարսոյի լեռնաշղթայից մի առ մի գրաւուածով երբ այլ ևս Գաւտոնա սպարապետի թնդանօթներուն հարուածները սկսած էին թրէխդի վրայ հասնիլ, ու Աւստրոմաճառ բանակները տագնապալի նահանջի հարկադրել, Հապսպուրլիան սասանած

տան թագաւոր-կայսրը, Գերմանիոյ օգնութիւնը կ'աղերսէր, Կրկին կայսրութեանց նենգաւոր հնարքները, ինչպէս Ռուսիոյ, Նոյնպէս Խտալիոյ մարտիկները բարոյապէս սղարացնելով, Հոկտեմբերի վերջերը Կիզրոնական կայսրութեանց դաշնակից բանակները ամէն կողմէ բուռն սաստկութեամբ խուժել սկսան դէպ ի Պայինգիցա, դէպ ի Ալիալոյ, դէպ ի Քաբորէզդոյ՝ ուր խտակական դիմադրութիւնը սղարանալով և զօրքը խուճապի մատնուելով՝ հասան վենետիկ վերջին պատուար Կրաքա լեռան ստորոտը, Բիալէ